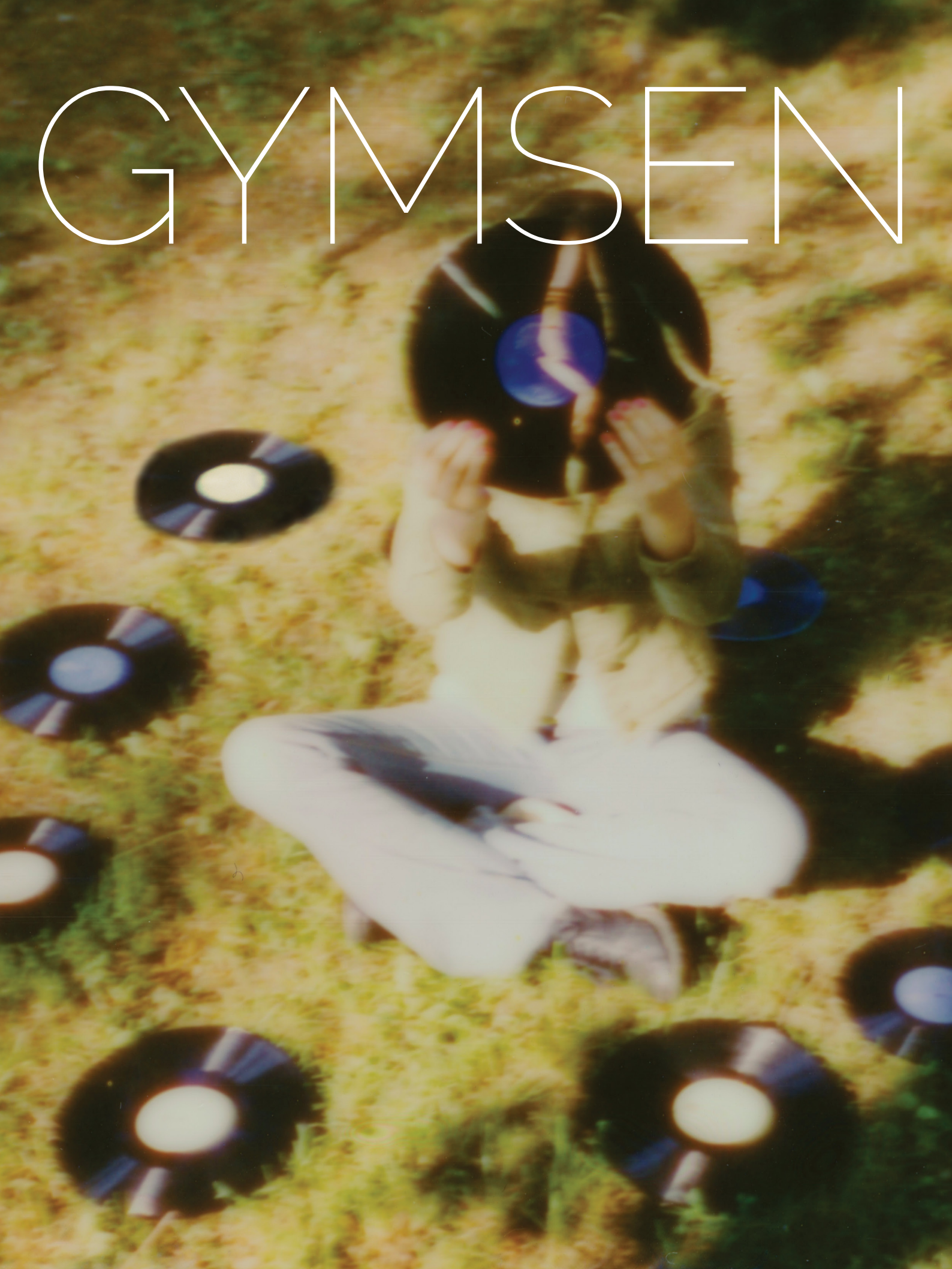

GYMSEEN

GYMSEN

editor-in-chief JURAJ CHÁBELA
senior graphic designer
PAVLÍNA PIROHOVÁ
graphic designer
TAMARA PASTUCHOVÁ

contributors

PETRA SIMONOVÁ
KATARÍNA VALÚCHOVÁ
LUCIA SERDAHELYOVÁ
BIBIÁNA ŠIMONOVÁ
ALŽBETA REPTOVÁ
KAROLÍNA PIROHOVÁ
SHADIJE BORDÁČOVÁ
BEÁTA LUBOMÍRA BAČOVSKÁ
LÍVIA VILKOVÁ

proofreader

HANA ODOKIENKO FODOROVÁ

Dátum vydania 16.5.2022

Publikovaný obsah je súkromným názorom autora a nemusí vždy vyjadrovať názor redakcie.

Gymnázium Ladislava Novomeského, Senica

číslo 8 5/2022

GYMSEN

obsah

opinion

10 **Krehkosť**

culture

12 **Betka's film vault**

life

14 **baobaby**
inspired by now

16

art

16 **Sekunda**

fashion

22 **Za obzory**

science

26 **Chvenie**

analysis

28 **Takže, sme dohodnutí?**

bookclub

30 **Heartstopper na Zvieracej farme**

editoriál

life
culture
inspired by now

petra simonová
alžbeta reptová
juraj chábela
karolína pirohová
shadije bordáčová
petra simonová

krehkosť

Hmotné nadbytky a nehmotné nedostatky. Máme ich ako spoločnosť komicky veľa. Nesieme so sebou náklad hnevu a širokej škály emócií a popritom prechádzame životom s krehkosťou motýľa.

Sme generáciou narodenou do doby technických zázrakov. Svet sa posúva vpred milovými krokmi, nestíhame sledovať trendy a už vôbec nie im stíhať. Milujeme techniku a ešte viac uznanie. Túžime po chvále viac ako uslintané psy po lacnom kurčati z veľkochovu. Sme ctižiadostiví, myšlienka na bohatstvo a moc nám dodáva serotonín. Chceme všetko, ideálne hneď. Pochabí, hluční, naivní, aj takí sme.

Strácame sa v myšlienkach a snoch, pretože tam nám nikto neublíži. Pre niektorých ľudí je útek z reality do vlastného sveta jedinou bezpečnou zónou, záchraným kolesom. Je to priestor, kde sa stávajú nedotknuteľnými. Zo zamknutej bubliny sa vrátia občas po krátkej chvíli a občas vôbec. Jednoducho tam ostanú navždy.

Sme krehkí. Krehkejší ako čínsky porcelán. Krehkosť nám môže spôsobovať strach z chvenia (a možného rozbitia). Po ulici sa

kotúlame ako tmavé kľbká úzkosti. Nesieme v sebe množstvo nenávisti nielen voči mestu, v ktorom žijeme, politickým systémom či svetu ako takému, ale aj samým sebe. Sebadeštrukcia a sebaláska. Nedokážu koexistovať, ísť ruka v ruke, ale nám sa darí pestovať ich v sebe naraz. Raz sa darí jednej, inokedy druhej. Nevieť vám povedať, či si vieme svojvoľne vybrať, kedy sa budeme, o ktorú starať a posilňovať ju. Možno áno.

Chýba nám láska a chýba nám intimita. Zdá sa mi, že sa chceme presvedčiť o vlastnej bezcitnosti. Pohrdame pocitmi, možno sa ich len bojíme cítiť. Stávajú sa z nás pomaly cynici? Láska, po ktorej túžime je pravá, nefalšovaná. Je to vyslobodenie z nikde nekončiacej zahmlenej špirály, je to priestor, kde sa zladia naše mysle do rovnakého rytmu. Sme tu akceptovaní a milovaní, sebaláska tu prevažuje sebadeštrukciu. Pociť šťastia je nevyčísliteľný.

Túžime po zmene. Po mieri, láske a porozumení. Do boja odmietať ísť so zbraňami. Nám bude stačiť láska. O tom, že v sebe nesieme nahromadené tony lásky možno ani nevieme. A keď to zistíme, rozkvitneme.

betka's film vault

chocolat.

/2000 Spojené Kráľovstvo/USA Lasse Hallström/

@imdb

Film inšpirovaný románom Joanne Harrisovej sa odohráva v 50. rokoch 20. storočia. Dej sa začína príchodom mladej slobodnej matky Vianne (Juliette Binoche) a jej dcéry Anuk do malého mestečka na západe Francúzska. Prenajmú si tu obchodné priestory od starej panej, v ktorých si otvoria netradičnú čokoládovňu. Ale to sa niektorým ľuďom, a najmä starostovi šľachticovi de Reynau (Alfred Molina), nepáči, pretože práve nastalo obdobie pôstu, a chce, aby ho obyvatelia dodržiavali. Preto berie Vianne a jej obchodník ako hrozbu. Niektorí občania však nedokážu odolať pokušeniu a čokoládu z magicky pôsobiacej cukrárne predsa ochutnajú. Postupne sú odhalené príbehy rôznych ľudí, priateľstvá, rozvráteného rodiny, či problémy vo vzťahoch. A to všetko vďaka čokoládovni a jej majiteľke.

eternity and a day.

/1998 Grécko Theo Angelopoulos/

Tento film rozpráva príbeh o Alexandrovi (Bruno Ganz), známom spisovateľovi, ktorému zostáva už iba jeden deň života, pretože je veľmi chorý. Je rozhodnutý ísť na ďalší deň do nemocnice a stráviť tam svoje posledné chvíle. Ale tento posledný deň mimo nemocnice mal preňho niečo pripravené. Cestu mu skríži malý albánsky utečenec bez domova, Alexandros ho zachráni od obchodníkov s ľuďmi a zoberie ho so sebou. Chce mu pomôcť a nájsť cestu, aby sa chlapec mohol dostať domov k rodine, no neskôr pochopí, že to nie je dobrý nápad a vyjde najavo, že chlapec vlastne žiadnu rodinu už nemá. V pravidelných intervaloch sa hlavná postava vďaka listu napísanému jeho zosnulou manželkou, vracia do určitých spomienok, ktoré má práve na ňu a ich rodinu. Aj keď toho spolu s chlapcom veľa nenahovoria, vytvoria si medzi sebou puto. Tento film je hlavne o pocitoch, ktoré vo vás vyvolá, nie o tom, čo sa v ňom deje. Je o kráse ľudskosti, ktorú môžeme nájsť hocikde a hocikedy.

@imdb

b
a
o
b
a
b
y

Cesta trvá bezmála štyri hodiny. Sedím v poloprázdnom ícéčku, farebnými štitkami si značím odseky v knihe. S ostatnými cestujúcimi tvoríme súdržný celok. Pri finálnom vystúpení sa zhlboka nadýchnem. Vzduch je sladký, chýbali sme si. Je krutý, ale na to som si zvykla.

Drobná dedina, malý koniec sveta. Som tu ako doma. Modrozelená brána, trhliny v omietke, záhon v zime zmrznutých kvetov ma vrúcne vítajú. Chýbala som aj ovocným stromom, ktoré stále nevyrástli do neba, ako som si to vždy predstavovala. Ovocné stromy nie sú baobaby, to sa musím naučiť.

Kuchyňa je pochmúrna, rovnako ako obyvateľka tohto domu. Za xy rokov spolu zrástli, pripomínajú brezu a brečtan. Napätá miestnosť nasiaknutá smradom červených Marlboriek druhého obyvateľa domu je svätyňou starej stavby. Je to pódium, kde sa odohrávajú dejstvá plné smiechu, citlivých hádok, rodičovskej lásky i odporu k nej. Hnev a láska päťdesiatnika kypia ako voda, v ktorej sa varia zemiaky na pirohy. Únava osemdesiatničky konkuruje

jej láskavému pohľadu. Starý príborník je mojim oltárom a stoličky sedia poslušne okolo stola, nikdy si pozície nemenia, netancujú. Tancujú, iba keď prídem ja. Vtedy tancuje celý dom.

Každé letné ráno pijem kávu z lesklej moky v altánku pri krivej broskyni. Drevený altán postavil môj otec z lásky pre moju mamu. Dobré ráno mi z diaľky želajú vysoké topole a tucet sliepok. Dokážem tu sedieť celý deň a nič nerobiť. Prečítam si niekoľko veršov, načrtnem pár tvári. Štáva zo sladkého kantalupe mi steká po končatinách, lepia sa mi prsty a ja sa smejem.

Najradšej sa na seba pozerám večer v kuchynskom zrkadle s ošúchaným dreveným rámom nad oblým umývadlom. Líca sa mi červenajú ako otcove štiplavé papriky, ktoré tak neznášam. Vtedy sa mením na čokoládovú fontánu života.

Pomaly splyniem s každou prasklinou v stene, každým zrnkom prachu a nevkusnými obrazmi. Nie som tu čisto z poslušnosti, tým som si istá.

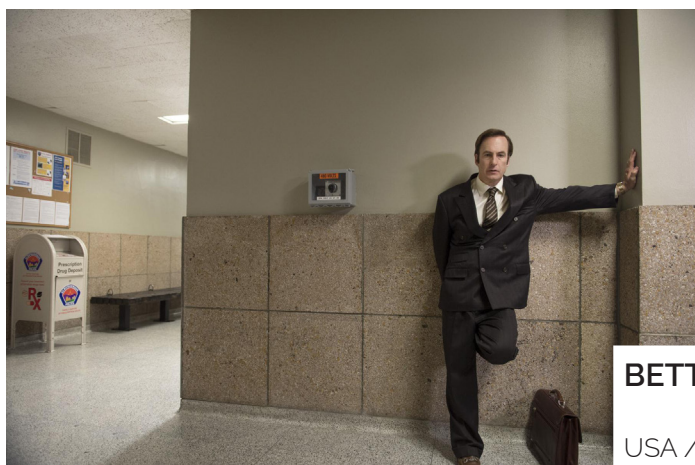
BAADER-MEINHOF KOMPLEX

Nemecko / Uli Edel / 2008

©metropolitan filmexport

Pri skratke RAF nám ako prvé napadne britské letectvo a Bitka o Britániu. No táto skratka má aj druhý význam, a práve ním sa zaoberá tento film. Venuje sa príbehu západonemeckej teroristickej skupiny Rote Armee Fraktion, ktorej mená zakladateľov sú v názve. Podobne ako príbeh s Timothee Chalamet v *The French Dispatch* sa tento film tiež venuje študentským vzburám na konci 60. rokov, no tentokrát pochopiteľne v Nemecku. Je dobrým úvodom do danej časti histórie a nevyberá si strany. Okrem politiky sa však tento film pýši perfektnými a dobovo presnými outfitmi, príjemným tempom, a tým ako rozpráva príbeh môže byť príjemným odpočinkom od amerických trhákov. A jasné! Je predabovaný aj do angličtiny alebo češtiny, no odporúčam si ho pozrieť po nemecky s titulkami. Nech to je „se všým všudy“.

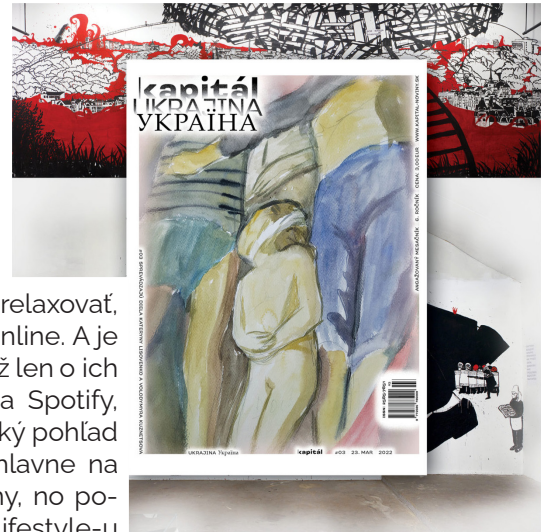
BETTER CALL SAUL

USA / rôzni režiséri / 2015 - súčasnosť

©amc

Všetci poznáme a milujeme *Breaking Bad* a tí praví fanúšikovia poznajú aj seriál *Better Call Saul*, ktorý je svojimi udalosťami zasadený pred hlavnú dejovú líniu *Breaking Bad*. V hlavnej úlohe je právnik Saul Goodman, slizký a podlý právnik, teda tak ho poznáme z *Breaking Bad*, no tento seriál prináša na svetlo jeho ľudskú stránku. Špekuluje sa, či táto séria bude poslednou, alebo nie, to nikto z nás nevie. Čo však s istotou vieme, je to, že tento seriál je perfektný. Najmä, ak chcete drámu, nádhernú kinematografiu a herecké výkony, ktoré sa držia štandardu, ktorý nastavila *Breaking Bad*. Preto neváhajte a zavolajte Saulovi, neľutuje to.

KAPITÁL NOVINY

Mesačník, pri ktorom sa nedá relaxovať, tak sa predstavujú tieto noviny online. A je tomu skutočne tak. Ak sa jedná už len o ich podcasty, ktoré môžete nájsť na Spotify, tak ponúka tento mesačník kritický pohľad na dnešný svet. Zameriava sa hlavne na politické a sociologické problémy, no poskytuje aj svoju dávku kultúry, lifestyle-u a umenia. S vždy sa meniacimi umelcami, ktorí zdobia tlačnú verziu, sú tieto noviny aj esteticky príjemné. Preto, ak vás to ťahá doľava (politicky) a hľadáte decentné slovenské médium, siahnite po Kapitále. A to aj v online verzii.

FLEABAG

Spojené Kráľovstvo / Phoebe Waller-Bridge / 2016 - 2019

@bbc

Nech už k životu zaujmeme akýkoľvek postoj, nie vždy sa veci vydaria tak, ako sme plánovali. Aj to je jedno z mnohých posolstiev stvárnených v britskej seriálovej adaptácii tragikomickej divadelnej hry z pera Phoebe Waller-Bridge, ktorá zároveň stvárnila hlavnú hrdinku. Geniálne spracovaný príbeh mladej ženy vyrovnávajúcej sa so zdruvujúcou stratou najlepšej priateľky, čudáckou rodinou a sériou nezdatných vzťahov je plný nečakaných zvrátov, kontroverzných príhod a najmä nefalšovaného humoru. Do deja vás zaručene vtiahne aktívne búranie hranice medzi divákom a hercom a presvedčíte sa, že dobré úmysly nepoznajú iba happy end a zlé rozhodnutia nekončia vždy katastrofou.

©spotify

MIRROR ME – TOLSTOYS

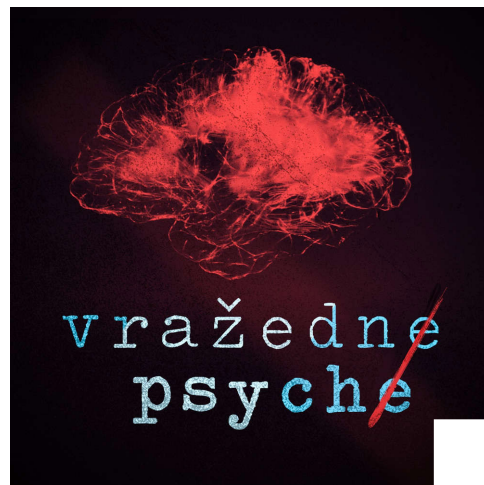
Slovensko / 2022

Druhý album slovenskej indie-popovej kapely Mirror Me nesie so sebou zmes pocitov a vzorcov chovania z minulosti i prítomnosti. Sústreďuje sa na hľadanie vlastnej identity a skúmanie osobnosti, cítenie emócií. Album obsahuje piesne v slovenčine a angličtine, bol vydaný vo februári, v utorok, konkrétne 22. 2. 2022. :)

DIOR TALKS

Francúzsko / 2020 - súčasnosť

Dior Talks je podcast zameraný na umelecký vývoj dielne Dior. Jednotlivé série nesú podtituly [Female gaze], [Feminism] či [Feminist art] – kreatívna riaditeľka módneho domu Dior a módna návrhárka Maria Grazia Chiuri a umelkyne, ktoré ju inšpirovali a spolupracovali s ňou v minulom aj v tomto storočí a svojou tvorbou prispeli i k dnešnej popkultúre, sú súčasťou mnohých pútavých rozhovorov o ich pracovnom i osobnom živote.

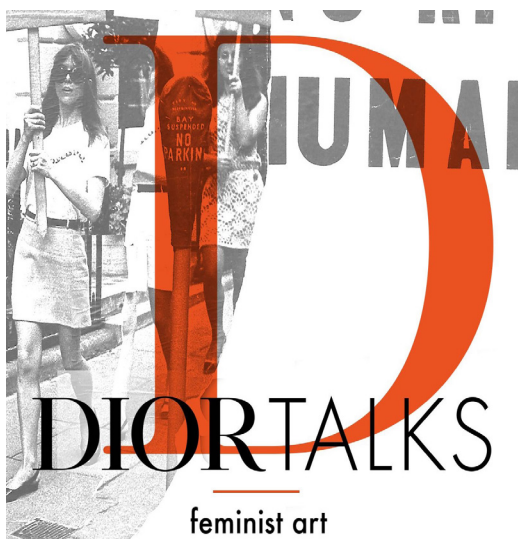

©spotify

VRAŽEDNÉ PSYCHÉ

Slovensko / 2019 - súčasnosť

Slovenskí fanúšikovia true crime sa konečne dočkali kvalitného spracovania šokujúcich prípadov, ktoré otriasli krajinou i svetom. Za myšlienkou a dôkladným spracovaním i podaním faktov o životoch a činoch vrahov v podcaste z produkcie ZAPO stojí mladý študent práva Richard Mažonas. V spolupráci so svojim starým otcom, dlhoročným súdnym znalcom z oblasti psychiatrie MUDr. Svetozárom Drobom analyzujú konanie a pohnútky páchateľov na odbornom leveli z právneho i psychiatrického hľadiska. Konverzácie, hypotézy a rozbor prípadov medzi starým otcom – odborníkom a vnukom – laikom sa prelínajú s napínavým prerozpráváním fatálnych scén chladnokrvných vražd, ako aj udalostí, ktoré im predchádzali, ich následkov a ďalších osudov vinníkov.

©spotify

sekunda

Tie sekundové myšlienky,
ktoré má snád každý.
Čo keby vrana priletela?
A zo sebou priniesla,
karambol, vykrvácanie, vraždu,
smrť v spánku, nehodu, pohromu.
Čo keby sa to stalo?
Trhnutie.
Nie, nestane sa to.
Nesmie!

A dark, moody photograph of a lamp with a glowing globe. The lamp is positioned on the right side of the frame, and its globe is illuminated, creating a bright, circular glow. The background is mostly black, with some faint, out-of-focus lines and shapes, possibly representing a desk or other objects. The overall atmosphere is mysterious and artistic.

fashion
science
analysis
bookclub

A dark, artistic photograph featuring a globe on the left side, partially illuminated. Above the globe, a branch with leaves is visible, extending across the top of the frame. The background is mostly black, creating a high-contrast, moody atmosphere.

lucia serdahelyová
bibiana šimonová katarína
valúchová
livia vilková
hana odokienko fodorová

za obzory

Vy Kročte z komfortnej zóny a rozhlíadnite sa po svete látky. Takom, kde pravdepodobne nenájdete vaše typické tvary a siluety, kde kreativita prekvitá a telo je prázdne plátno čakajúce na dotvorenie. Voľnosť farieb, materiálov a profilov mimo každodennej módy, niečo viac, než klasické haute couture (exkluzívne oblečenie šité ručne na mieru v jednom z miest módy, hlavne Paríži, New Yorku, Londýne a Miláne, módnymi domami alebo návrhármi s veľkým dôrazom na detail a vyrobené z drahých materiálov, neraz udávajúce svetové módné trendy) posledného storočia. Grandiózne, odvážne kúsky ľudí, ktorí si nepotrpia na trendy sezóny. Premieňajú módu na umenie a umenie na módu.

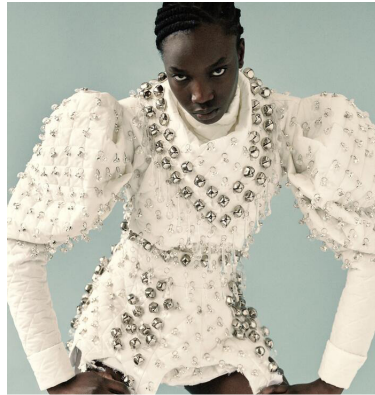

Johannes Warnke - je nemecký dizajnér pracujúci v Londýne. V jeho kolekciiach zobrazuje napríklad architektúru, umelecké diela aj dôležitosť vnímania nášho okolia. Jeho kúsky sú umelecké diela, nelíšiac sa od sôch, malieb, či symfónii.

Iris van Herpen- značka holandskej vyzionárky, ktorá spája technológiu a klasické aspekty haute couture módy. Každou kolekciou sa snažia prekonať dnešnú definíciu odevu a skúmať nové formy vyjadrovania sa pre zmysluplnejšiu, rozmanitejšiu a uvedomelejšiu módu do budúcnosti. Oslavujú ženskú a pretvárajú budúcnosť módy predtým nepredstaviteľnými spôsobmi haute couture.

Mia Coco Chambers- študentka ženského módneho návrhárstva v Londýne, ktorá sa dostáva do sveta módy s fascinujúcimi kúskami inšpirovanými internetom, poéziou, či svetovými problémami.

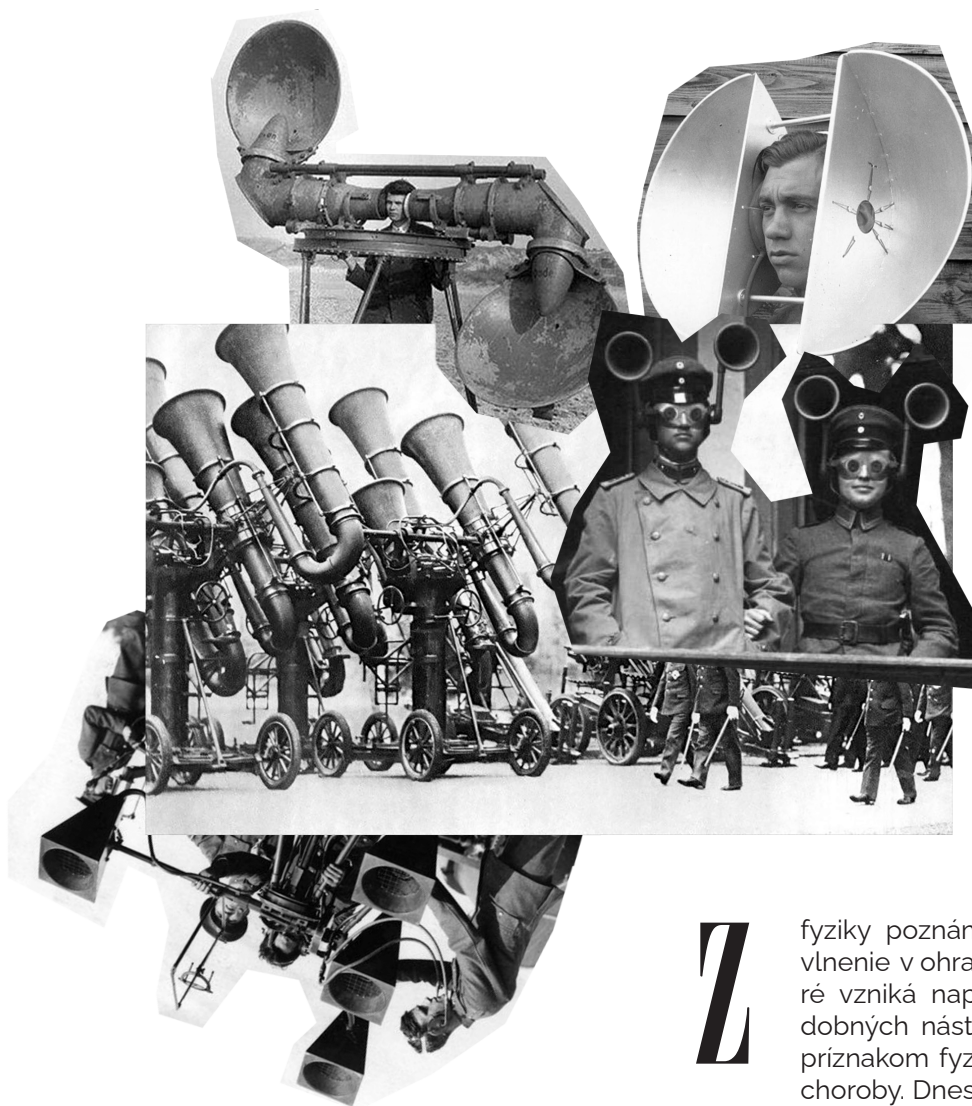

Guo Pei- čínska návrhárka, ktorá už 20 rokov oblieka každého od celebrit až po kráľovské rodiny. Je to moderná posolkyňa jej kultúrneho dedičstva, v ktorom zahŕňa súčasné inovácie. Každý výtvar je inšpirovaný rozprávkami, legendami či dokonca vojenskou históriou je jej plátno pre umelecké vyjadrenie a dizajnérsku predstavivosť. Rozpráva príbehy, ktoré malby a výšivky symbolizovali počas predošlých storočí.

reklā

ama

chvenie

Z fyziky poznáme chvenie ako stojaté vlnenie v ohraničenom prostredí, ktoré vzniká napríklad pri hraní na hudobných nástrojoch. V tele môže byť príznakom fyzickej alebo psychickej choroby. Dnes už poznáme aj tzv. „príjemné chvenie“.

ASMR (autonomous sensory meridian response) je komplexný emocionálny stav, ktorý zažívajú len niektorí ľudia, keď počujú, vidia a cítia určité „spúšťače“, ako sú šepot, jemné pohyby rúk a ľahký dotyk. Pocit je opísaný ako brnenie alebo chvenie začínajúce na temene hlavy, ktoré sa môže šíriť po krku a končatinách. Pocit mravčenia prichádza vo vlnách a je to pohlcujúci stav podobný tranzu, ktorý je sprevádzaný pocitmi eufórie a uvoľnenia.

Keď Jennifer Allen sledovala videá z vesmíru, niekedy tento zvláštny pocit, mravčenie, ktoré sa jej šírilo po tele, zažívala. Prišlo to vo vlne, ako teplé šumenie, predieralo sa po jej chrbtici a zanechávalo za sebou pocit vďačnosti a celistvosti. Allen tento pocit milovala, ale nevedela, čo ho spôsobilo. Bolo to úplne odlišné od všetkého, čo predtým zažila.

Približne každé dva roky sa obrátila na Google. Skúšala hľadať veci ako „brnenie hlavy a chrbtice“ alebo „mozgový orgazmus“, ale nikdy nič nenašla. A preto v roku 2010 Jennifer Allen navrhla, aby sa tento príjemný stav chvenia nazval „autonómna senzoric-ká meridiánová odozva“.

ASMR nie je niečo, čo zažije každý, zvyčajne sa objavuje už v detstve (bežnými príkladmi sú pocity mravčenia počas kontroly vsí alebo pri hraní hry Aké písmeno ti kreslím na chrbát?). Aj keď je každý človek jedinečný a má vlastný vkus, v spúšťačoch ASMR existuje pozoruhodná zhoda. Medzi bežné spúšťače patrí jemný dotyk, šepkanie, tiché rozprávanie, úzka osobná pozornosť, jemné pohyby rúk a ostré zvuky. Situácie, ktoré vyvolávajú ASMR, často zahŕňajú kombináciu týchto spúšťačov – napríklad: sledovanie, ako niekto skladá bielizeň a pri tom šepká alebo, ako niekto konzumuje jedlo, ktoré by sa obyčajne jesť nemalo, napríklad bielu kriedu či kamene.

Existujú aj predbežné vedecké dôkazy o tom, že tento typ chvenia má terapeutický charakter. Ľudia vykazujú výrazné zníženie srdcovej frekvencie pri sledovaní ASMR videí. Tieto zníženia stresu boli porovnateľné s tými, ktoré sa vyskytujú počas meditácie a pri muzikoterapii. Stále však nie je známe, či sa ASMR môže a má používať ako účinná forma terapie.

Takže, sme dohodnutí?

dohodnutí?

Vojnu, ako nástroj riešenia problémov, využívali ľudia už od dávnej minulosti. Preto bolo jasné, že aj vo vojne musia byť dodržiavané určité pravidlá, aby sa zabránilo neefektívnemu vedeniu konfliktu a chránili sa ľudia, ktorých sa vojna netýkala.

Jeden z pokusov o zjednotenie štátov pod konkrétny dokument sa realizoval v roku 1863. V Ženeve sa po iniciácii skupiny ľudí, teraz nazývanej Medzinárodnou komisiou Červeného kríža a Červeného polmesiaca, stretli v októbri zástupcovia 16 krajín spolu s vojenským zdravotníckym personálom. Stalo sa tak na reakciu po tom, ako Henri Dunant, švajčiarsky obchodník a človek, ktorý sa vyslovil o vznik Červeného kríža, videl bojisko po Bitke pri Solferine. Nedostatok priestorov, prostriedkov a zdravotníkov schopných pomôcť zraneným. To viedlo k myšlienke na vytvorenie organizácie, ktorá by tieto záujmy zjednocovala a tiež k vzniku Prvej Ženevskej konvencie, ktorá mala ochraňovať zranených a chorých vojakov počas vojny.

V roku 1906 švajčiarska vláda zvolala zástupcov 35 krajín. Výsledkom bola inovácia Prvej Ženevskej konvencie. Rozšírila sa o ochranu zranených alebo zajatých vojakov aj o ochranu zdravotníkov a dobrovoľníkov, starajúcich sa o padnutých alebo poranených.

Rok 1907 priniesol Haagsku konven-

ciu. Tá bola prijatá najprv v roku 1899, neskôr k nej boli pridané články v roku 1907. Táto konvencia definovala určité pravidlá vojny, ktoré by mali byť dodržané počas akcií na nepriateľské ciele.

Prvá svetová vojna však poukázala na jeden dôležitý fakt – neexistovali pravidlá na ochranu ľudí, ktorí padli do zajatia a bolo jasné, že tento problém je nutné riešiť. Preto bol v roku 1926 ku Ženevskej konvencii pridaný dodatok týkajúci sa väznených vojakov – nemôžu byť držaní v neludských podmienkach. V čase po prvej svetovej vojne však stále neexistovali žiadne protokoly týkajúce sa civilistov.

V roku 1949 boli prijaté dve nové konvencie, ktoré už zahŕňali aj ochranu bežného obyvateľstva. Bola to reakcia na zverstvá druhej svetovej vojny. Vojnové zločiny bolo treba jasne definovať, aby sa ochránili civilisti, ktorí do vojny nezasahujú. Platnosť nadobudli 21. 10. 1950. Ochrana civilistov by mala byť aj teraz podstatnou súčasťou vojnových konfliktov a útok na nich je nutné odsúdiť a ľudí za to zodpovedných konfrontovať.

Prvý a druhý Ženevský protokol vstúpili do platnosti v roku 1977. V čase Studenej vojny dovtedy prijaté dohody už nevyzerali, že majú takú relevanciu. Konflikty v tej dobe nemali zásadný medzinárodný charakter, išlo skôr o lokálne vojny, občianske vojny alebo nemedzinárodné vojny. Tieto konflikty

ale vo veľkom zasahovali civilné obyvateľstvo, a preto bolo nutné pokúsiť sa nastaviť im určité pravidlá. Prvý protokol vraví o medzinárodnom ozbrojenom konflikte. Hovorí o prijatí všetkých možných opatrení na predchádzanie zasiahnutiu nechcených cieľov, ako sú civilisti či civilné objekty. V druhom protokole sa spomína nemedzinárodný konflikt a vnútroštátny konflikt – teda hovorí o občianskej vojne.

V decembri 2005 bol prijatý tretí protokol. Ten prijal znak, červený kryštál, ktorý má rovnakú pozíciu ako červený kríž alebo červený polmesiac. Stalo sa tak na zjednotenie označení pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Je znakom ochrany, a označuje tiež prepojenie na Červený kríž alebo Červený polmesiac. Tieto znaky môžu byť použité na označenie zdravotníkov, nemocníc civilistov (no musia mať autorizáciu) alebo na iné zložky Červeného kríža alebo Červeného polmesiaca a poukazujú na neutrálne postavenie označeného. Takýto znak hovorí o zákaze ostreľovania a zákaze napadnutia takejto osoby alebo inštitúcie. Tie nie sú považované za účastníkov vojny a vždy by mali mať možnosť vykonávať svoju prácu v rámci možného bezpečia.

A ako znejú Ženevské konvencie?

Prvý Ženevský dohovor chráni v čase vojny ranených a chorých vojakov na súši.

Obsahuje 64 článkov a, v skratke, zaručuje starostlivosť bez diskriminácie, zakazuje mučenie, útoky na osobnú dôstojnosť a popravenie bez rozsudku. Poskytuje ochranu raneným a chorým, zdravotníkom, duchovnému personálu, zdravotníckym zložkám a transportu (redcorss.sk).

Druhý Ženevský dohovor chráni v čase vojny zranených, stroskotaných alebo chorých vojakov na mori.

Obsahuje 63 článkov a nahradil Haagsky dohovor z 1907. Hovorí o námornej vojne a chráni napríklad lodné nemocnice.

Tretí Ženevský dohovor sa týka vojnových zajatcov. Obsahuje 143 článkov. Poskytuje týmto väzňom humánne zaobchádzanie. Štáty, ktoré sú zmluvnými krajinami dohovoru, nesmú používať mučenie ako formy získavania informácií. Zaviedol tiež pravidlo, že zajatci musia byť po ukončení bojov prepustení a repatriovaní.

Štvrtý Ženevský dohovor zaručuje rovnakú ochranu pred nehumánnym zaobchádzaním a napadnutím ako chorým a zraneným vojakom. Zakazuje tiež útoky na civilné nemocnice, zdravotnú pomoc. Skladá sa z 159 článkov.

Spoločný článok 3

Je spoločný pre všetky Ženevské dohody a stanovuje základné pravidlá, platiace pre všetky strany konfliktu bez výnimky. Jedná sa o konflikty nemedzinárodného charakteru ako napríklad občianske vojny, ozbrojené vnútroštátne konflikty s presahom do iných štátov, atď. Jeho súčasťou je napríklad aj to, že zakazuje mučenie, zabitie, kruté, neľudské a ponižujúce zaobchádzanie, nespravodlivý súd atď. voči rukojemníkom a vyžaduje, aby boli chorí, stroskotaní a ranení zobrať z bojiska. Hovorí, že používanie týchto pravidiel nemá vplyv na právne postavenie strán konfliktu. (icrc.org) V súčasnosti Ženevské konvencie ratifikovali 194 štátov a ich porušenie sa považuje za vojnový zločin.

Medzinárodné humanitárne právo

Nazýva sa tiež vojnové právo a je veľkou časťou tvorené práve Ženevskými konvenciami. Je súčasťou Medzinárodného verejného práva. Jeho cieľom je zmiernenie dopadu ozbrojených kontaktov a zaväzuje sa chrániť osoby, ktoré sa ozbrojeného kontaktu nezúčastňovali alebo už nezúčastňujú (tzn. civilisti, zranení vojaci alebo vojaci v zajatí, zdravotnícky personál,...).

Medzinárodné humanitárne právo sa využíva, keď hovoríme o: okupácii územia v súvislosti s ozbrojeným konfliktom alebo ozbrojenom konflikte v rámci jednej krajiny alebo medzi viacerými, bez ohľadu na pôvod konfliktu a príkladom môže byť nedávna vojna v Afganistane alebo prebiehajúca vojna na Ukrajine.

MHP je súbor pravidiel, ktoré okrem iného definujú rýchly a nerušený prechod humanitárnej pomoci v ozbrojených konfliktoch, voľný pohyb pracovníkov humanitárnej pomoci, ochranu civilného obyvateľstva (vrátane lekárskejších a humanitárnych pracovníkov) a ochranu utečencov, väzňov, zranených a chorých.

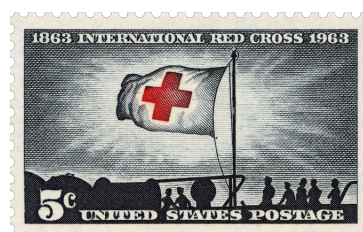
Ak si chceme zachovať ľudskosť, je základ, aby sme ochraňovali tých, ktorí chránení byť majú a poskytlí im adekvátnu starostlivosť. Lebo v konečnom dôsledku, ľudskosť je to posledné, čo nám ostane. A je to to, čo nás robí ľuďmi. Všetkých.

©pakistan stamps treasure

©commonwealth stamps store

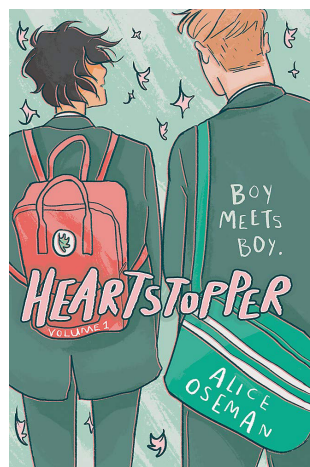

©wikipedia

Heartstopper - Alice Oseman

Pribeh, ktorý zobrazuje dvoch mladých ľudí, z ktorých jeden sa už našiel a druhý sa stále hľadá. Mätúce pocity eufórie a úzkosti spojené s procesom poznávania. Množstvo chaotických a zároveň romantických emócií... Charlie sa už dlhšiu dobu verejne identifikuje ako gay. V sérii grafických románov od Alice Oseman sa stretáva s Nickom, 16-ročným chlapcom, ktorý sa vďaka ich priateľstvu nachádza a úplne prvýkrát má pocit, že v prítomnosti niekoho iného môže byť sám sebou.

Knihy ukazujú príbeh prvej lásky a spoznávania sa, s ktorým súciti každý, kto sa už niekedy zamiloval. Obsah je veľmi aktuálny, jeho súčasťou sú časté zmienky problémov dnešných mladých ľudí, ktorí majú pocit, že sú iní a nezapadajú.

V neskorších knihách sa dozvedáme viac z minulosti jednotlivých hlavných postáv. Charlie si prechádza ťažkým obdobím a bojuje so svojimi vnútornými démonmi. Bol šikanovaný a má tendencie ubližovať si. Jeho problémy vyústili v poruchu príjmu potravy. Nick je svedkom jeho trápenia a robí všetko preto, aby mu pomohol, pričom sám sa čoraz častejšie ocitá v stresových situáciách.

Kresby aj texty sú spracované veľmi citlivo a autorka nás vždy vopred varuje pred traumatizujúcimi situáciami. Alice Oseman sa pomocou obrázkov a krátkych textových bublín podarilo vyjadriť viac emócií ako mnohým iným autorom v oveľa viacstranových knihách. Grafika skvelo ladí s jednotlivými témami a spolu tvoria jedinečný celok, ktorý je napriek ťaživým témam ľahký a rýchly na čítanie. Je nesmierne dôležité, aby sa knihy ako sú aj tieto dostávali viac do popredia, pretože odhaľujú všetko, čím si mladí prechádzajú a vytvárajú pomerne presný obraz života. Som si istá, že Charlie a Nick by mohli byť inšpiráciou pre mnohých mladých ľudí, ktorí majú strach z odmietnutia. Sú dôkazom, že aj keď láska dvoch ľudí čelí problémom a prekážkam, pokiaľ majú jeden druhého, dokážu proti nim bojovať

text LÍVIA VILKOVÁ

Zvieracia Farma – George Orwell, 1945**Neochvejnosť čítania**

„Motto: „Všetky zvieratá sú si rovné, ale niektoré zvieratá sú si rovnejšie!“

Literárny druh: epika

Literárny žáner: alegorická novela vo forme bájky (satira ideálov komunizmu)

Miesto a čas deja: Dej sa odohráva na zvieracej farme v Anglicku v priebehu niekoľkých rokov 20. storočia.

Téma: Vzťahy medzi zvieratami pred a po revolúcii.

Kompozícia: Román sa skladá z 10 kapitol

Postavy:

Major – (Lenin) 12-ročný kanec, mal úctu zvierat, zakladateľ animalizmu, nabudil zvieratá na revolúciu, umiera na začiatku diela

Snehuliak – jeden z vodcov, výrečný, nemal pevný charakter, neskôr musel utiecť z farmy

Napoleon – (Stalin) veľký kanec, získal si obdiv zvierat, neskôr absolutistický vládca, mal nad všetkým moc, bol klamár

Kvičiak – malé tučné prasa, mal prenikavý hlas, výborný rečník

Jones – majiteľ farmy, bol z nej pri revolúcii vyhnaný, alkoholik, umiera ďaleko

Ďatelinka – kobyľa, neskôr jej prekážali zmeny na farme, vedela, že sa deje niečo

Boxer – (Proletariát) veľký silný kôň, húževnatý a pracovitý, pracoval až na smrť, obľúbený, neinteligentný

Benjamin – somár, najstarší a najmrzutejší člen farmy, vedel čítať, ale neprejavil sa

Moly – biela kobyľa, kt. mala rada stužky, chutil jej cukor, páčilo sa jej s ľuďmi

Vedľajšie postavy:

ovce (posluhovali Napoleonovi, primitívne), sliepky, psy (boli kruté a chránili Napoleona),

kravy, husi, holuby a ostatné zvieratá

Dej:...

Tolko citácia zo známej internetovej platformy zones.sk. Ak by ste pokračovali v čítaní ďalej, zistili by ste, o čom je toto dielo a čo presne sa kdesi v Británii na Panskej farme, ktorá patrila pánu Jonesovi, stalo. Dočítali by ste sa tu o tom, ako sa jedného dňa zvieratá dohodli, že pod vedením prasiat spravia revolúciu a vyženú svojho pána z farmy. Tí bystrejší z vás by možno ani nepotrebovali vysvetlivky v zátvorkách (Stalin, Lenin) a ľahko by odhalili cielenú ponášku na tzv. VOSR (Veľká októbrová socialistická revolúcia, 1917) a že to, čo bude nasledovať sa bude až hrozivo zhodovať s tým, čo po nej nasledovalo podľa učebníc dejepisu.

Orwellova Farma je alegóriou na historickú epochu, ktorá ovplyvňuje svet ešte dodnes (a dlho ešte bude), no otázkou je, prečo je toto dielo stále aktuálne? Prečo je táto „bájka o zvieratách“ stále v kurze a objavuje sa medzi povinnými dielami v čitateľských denníkoch žiakov druhého stupňa? Ide iba o atraktivitu témy? Alebo jej spracovania, ktoré oslovuje aj čitateľa nič netušiaceho o jej skrytom zmysle?

Ako hovorí vo svojom youtubovom videu David Jirsa, PhD., ktorého videá si pri štúdiu možno pozrite skôr ako referáty, sk a pod.: „Moja interpretácia je, že Orwellovi, ako zarytému ľavičiarovi, sa páčila idea marxizmu (...), ale on, na rozdiel od mnohých iných idealistov, pochopil, že vedie iba k totalite, že to nemôže nikdy fungovať...“

Niečo podobné nájdete na zones.sk: „IDEA: Poukazuje na absurditu systému, na demagógiu a deformáciu pravidiel. Ohlasuje, že každý totalitný systém je nezmysel a nemá budúcnosť. Moc mení takmer každého.“

Farma je dielom literatúry proti totalite. Už samotná téma je teda lákadlom pre prečítanie si diel G. Orwella. Ale zaručuje idea, téma či námet kvalitu knihy? Určite nie. Dôvodom, pre ktorý je tento titul trvalo vypredaný, a len u nás, na Slovensku, vyšiel v niekoľkých vydaniach, je aj skutočnosť, že látka je bravúrne spracovaná. Takže na, zatiaľ nevyslovenú, otázku, či si stačí prečítať dej knihy na internete alebo si jej obsah vypočuť v podcaste, možno odpovedať jediným slovom, nie. Knihu si treba zohnať (napríklad v knižnici), otvoriť a prečítať. Pretože iba týmto spôsobom sa dá zistiť, prečo je taká čítaná.

Literatúra je druh umenia určený na čítanie. Je to lineárne, nevizuálne umenie, ktorého ciele sú mnohoraké. Jedným z nich je nepochybne aj vizualizácia prostredníctvom vlastnej fantázie. Text je možné vysvetliť, preformulovať, zjednodušiť, ilustrovať, zhudobniť, sfilmovať. Ale v prvom rade je určený na čítanie. V tom je jeho sila i čaro. Ďalšie čaro prináša interpretácia krásnej literatúry. Každý má možnosť „čítať medzi riadkami“ a nájsť v slovách svoj vlastný skrytý zmysel. Tak si to skúste, napríklad na záverečnej pasáži Orwellovej Zvieracej farmy, aj vy:

„Teraz už bolo jasné, čo sa dialo s tvármi prasiat. Zvieratá vonku hľadeli z prasaťa na človeka, z človeka na prasa a opäť z prasaťa na človeka; nedalo sa však už rozoznať, kto je kto.“ (G. Orwell, 1945, Zvieracia farma)

Tak čo, pochopili?

Slová sú zázračné, mocné a večné. Nezničí ich ani chvenie storočí. Prvý to pochopil Gilgameš, keď zistil, ako sa stať nesmrteľným. Veď príbeh o ňom už čítame viac ako 2 600 rokov.

text HANA ODOKIENKO FODOROVÁ

